

narja, ki ga od nikoder ni bilo, zlasti v onih bojevitih časih. Zato so župniki ali sami poučevali ali navadili orgljavca ali cerkvenika toliko, da je druge učil. Šola je bila sicer preprosta, a po ceni. Da ni bila tako napačna, kaže jezuitski gimnazij v Ljubljani, ki je štel po 600 dijakov. Kar prične druga sapa pihati, katero najbolj označuje stavek: „Das Schulwesen ist und bleibt ein politicum.“ Ta stavek pa sta porodili dve ideji: nevera in državna vsemogočnost. Seveda je bilo to mnogim prikrito, zlasti ker se je pri nas ostro pazilo na versko vzgojo mladine. Le iz tega spoznavamo povod hudemu upor. Spis še ni završen.

Govorili smo doslej le o vsebini, izpregovorimo še katero o jeziku. Dočim so pisane knjige družbe sv. Mohorja vse v jednotnem pravopisu, pustil je Letopisov urednik slobodno gibanje vsakemu pisatelju. V mestniku nahajaš za ozkimi soglasniki *u* in *i*; v množ. roditelju *i*-sklanjatve se opušča pravopisni *j*, torej „stvari, ljudi, neugodnosti“. Večjih napak ni najti, navedimo vendar nekatere malenkosti: Večina pisateljev piše „izrečno“ (VIII, 181, 202). Zakaj ne „izrečno“? Saj vendar pišemo „sočno, točno, večno, rečno“ itd. Večkrat beremo „gledé“ z roditeljem (I, 204, 272) m. „gledé na“. „Život“ (71) pomenja v slovenščini vse kaj drugega, kakor „življenje“, pišimo torej „življenjepi“. Mesto „k blagu“ (73) svojih rojakov“ pravimo „k blaginji“. „Dopadati“ smo tudi že opustili (67, 84, 124), zato ne kaže mrličev vzbujati. Sedaj pišemo „čustvo“ in ne „čuvstvo“. Poprijeli smo se oblike „evangelij“ kakor „beneficij, privilegij, pedagogij, gimnazij“ (poleg „gimnazija“) in „muzej“. Ne kaže torej več pisati „evangelje“ (202), opustimo besedo „pladenj“ in recimo „plošček“ ali „krožnik“. — Deležnikov „videč“ (XV) in „umrjoč“ (XVII) se izogibljemo. Navadno pišemo „materijalno“ in „aktualno“, ne pa „materijelno“ (253) in „aktuelno“ (254). Nepravilna sta priloga „biografični“ (XII) in „fiskalično“ (253). Neznana nam je oblika „ustanovičen“ (IV) za „ustanovljen“. Pustimo „namesto da“, „zadajo“ (254) in „pitanje“, vsaj zadnja oblika še pravilna ni v pomenu: „vprašanje“. Pitati je nedovršnik, toraj ima tudi glagolnik nedovršen pomen.

Bibliografijo slovensko za l. 1893. je sestavil letos R. Perušek (318—347). Da Slovenci napredujemo, kaže štirideset izhajajočih slov. listov. — Poročilo omenja, da je imovina znašala konec l. 1893. 57.248 gld. razven dveh ustanov, namreč Jurčič-Tomšič-eve 2898 gld. in Knezove 30.541 gld. — Udov je 2530, torej 170 več nego lani. Tudi lep napredek!

V. S.

Prvi ameriansko-slovenski koledar in kažipot za l. 1895. New York. Tisk in založba „Glas Naroda“. 8°. 160 str. — Prav ob stoletnici Vodnikove „Velike Pratique“ je zagledal beli dan prvi slovenski koledar v Ameriki. Jako lična

Ferd. Lesseps. (Str. 31.)

knjižica, ki prinaša dokaj zanimive vsebine. Za koledarskim delom sledi pesem „Rojakom za novo leto“, potem „Zgodovina Zjedinenih držav“ in razne druge stvari, katere je treba vedeti slovenskim priseljencom v severni Ameriki.

Ign. Al. Burger, benediktinski klerik v St. Johnu, je spisal življenjepi pokojnega opata dr. B. Ločnikarja in zgodovino domače opatiije sv. Ivana. Naposled je imenik slovenskih društev v Ameriki, a ne vseh. Knjigo krasé štiri slike: Krištof Kolumb, škof Baraga, opatija St. John in opat Ločnikar. — Umeva se, da so spisi v marsičem nedostatni in je jezik nepravilen, oziroma, da je mnogo tiskovnih napak. A to lahko opravičujemo s tem, da se je knjižica sestavila v jako kratkem času, v par tednih. Ker bo ta koledar poslej izhajal vsako leto, upamo, da bodo prihodnji letniki tem popolnejši.

Josip Benkovič.

Naše slike.

„Pri vaškem brivcu.“ To sliko je naslikal ogerski slikar Aleksander Bihari. Tako živahna in resnična je, da je ni treba razkladati. Jednako sliko istega umetnika: „Pred kotarskim sodnikom“ je kupil naš presvetli cesar. — Dve sliki zajčkih razvalin in načrt nekdanjega samostana pojasnjuje naš opis. Načrt na str. 119. je izdelal C. Haas. Objavil ga je l. 1872. v „Kirchenschmuck“-u. Poleg desnega južnega stolpa gré pot v Špitalič. (Konec.)

Razne stvari.

Nadvojvoda Albreht je umrl dné 17. svečana v Arcu na južnem Tirolskem. Pisali smo o njem v

† Nadvojvoda Albreht.

„Dom in Svet-u“ l. 1891., str. 274. Rojen je bil dné 3. velikega srpana leta 1817.; njegov oče je oni nadvojvoda Karol, ki je zmagal Napoleona. Albreht sam je zmagal Lahe pri Custozzi l. 1866. Svetli nadvojvoda je znamenit tudi za znanstvo in umetnost.

„Albertina“ je sloveča zbirka umotvorov na Dunaju in — njegovo delo. Bil je pokojnik blagega, krščanskega duha.

Grobni spomenik Leona XIII. Sedanji papež si postavlja grobni spomenik in sicer je izročil zidarsko delo slavnemu prof. Lucchetti-ju iz Perugia, soho papeževu pa bo izvršil Eugen Maccagni po načrtu Luigi Ferarija, najboljšega italijanskega kiparja sedanje dōbe. Spomenik bo stal v baziliki Santa Maria Maggiore, v kateri za Pijem VI. niso nobenega papeža več pokopali. Pij VII. in VIII. kakor tudi Gregor XVI. ležé v cerkvi sv. Petra, Pij IX. v cerkvi sv. Lorenca.

Da papež sam skrbi za svoj spomenik, to je star in opravičen običaj.

Noben vladar na svetu ni tako nepristransko izvoljen kakor papež, posebno v sedanjem veku. Pri njem ne velja ni slava rodovine ni bogastvo ali pokolenje kakor pri svetnih vladarjih, temveč jedino duševna sposobnost in izobrazba, kar je pri tako svetem in važnem poslu pač glavna stvar.

Ni čuda torej, da pride večkrat na prestol papež, ki nikakor ni imovit, še manj pa ima bogate sorodnike. Umevno je iz tega, da bi se mu bilo treba zadovoljiti s preprosto spominsko ploščo, ki bi pa njegovemu poklicu gotovo ne bila primerna. O tem povejmo le jeden primer: Pij VII. je umrl, ne da bi si bil preje postavil spomenik; njegov naslednik ni mogel skrbeti za to, sorodniki rajnega papeža pa so bili revni. Dela se je torej poprijel kardinal Gonsalvi, državni tajnik Pija VII., ki si je štel v dolžnost, da proslavi svojega umrlega gospoda s spomenikom.

Tudi Gonsalvi ni bil bogat; toda kot državni tajnik je dobil za časa svojega diplomatičnega poslovanja večkrat darila od ptujih kneževin, katera je sedaj prodal in s tem plačal delo za spomenik. Leta 1830. (sedem let po papeževi smrti) je bil

spomenik dovršen in naj bi se bil postavil v cerkvi sv. Petra. A še sedaj se je pokazala velika zapreka, ker so se odločilne osebe upirale, da bi v cerkvi stal papežev spomenik, katerega je izdelal sicer najboljši kipar tedanje dōbe, Thorwaldsen, ki pa je bil žal — luteranec. Slednjič je vender dosegel kardinal Gonsalvi svoj namen, ki bi mu bil pa prav lahko izpodlelet.

Sedanji sv. oče pa ne skrbi samo za-se, temveč je postavil grobni spomenik tudi papežu Inocenciju III., katerega on izmed vseh papežev posebno časti. Tudi ta spomenik je izdelal Lucchetti.

J. Z.

Naše slike.

(Konec.) Da opišemo slike Zajčkega samostana še natančneje, omenjamo, da je načrt na str. 119. napravljen po presečnem risu podzidja. Cerkev se spozna po visokih gotskih oknih. Na desno je prizidana zakristija, na levi obednica. Zgoraj na sredi je štirivoglato dvorišče s kapelico (Priorengruft); okoli njega so bile celice in vrteci posameznih menihov. Veliko poslopje spodaj na desni strani je služilo kot trdnjava v bran proti sovražnikom, ki so le od te strani mogli priti po soteski. Poslopje na levi strani je imelo spodaj kleti, zgoraj razne shrambe pa tudi celice za duhovnike. Med stolpi je še najbolj ohranjen levi na zgornji in desni na spodnji strani slike. — Slika na str. 120. nam predložuje zadnji ali velikemu oltarju nasprotni del samostanske cerkve z glavnim vhodom, katerega je skoraj zasula podrtina bližnjega poslopja. Na str. 121. je del stavbe, ki nam jo kaže slika na str. 119. spodaj na levi strani z glavnimi samostanskimi vrati pri cesti, ki vodi v Špitalič.

Četudi smo objavili v 3. številu našega Dobrovskega, podajemo danes zopet njegovo sliko, katero smo dobili potem, ko je bila prva že narejena. Posneta je natanko po sliki, ki je bila narejena l. 1829. in je torej popolnoma istinita. Dobrovský je za Slovanstvo tako važen, da je pač vredno imeti njegovo pravo sliko. — Slika na str. 137.: „Zimski počitek“ je narisal g. J. Dekleva, naš narodni akademski slikar v Mariboru. Nevaren je ta počitek. Sicer ima dekle, ki počiva pod sv. razpelom, mirno vest in sanja o ljubem domu, a zima bi jo skoro ovila za vselej v svoje belo krilo, ko bi ne tekla zvesti pes dramit jo iz usodnega spanja. Od vrlega umetnika pričakujemo še lepih proizvodov. — „Davčni denar.“ To sliko je naslikal sloveči in veliki beneški slikar Tiziano Vecellio (1477—1576). Kaže nam Izveličarja ob priliki, ko je rekel: „Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega.“ (Mat. 22, 21.)